

in a public place with her son behind her — a decree lest someone grab her son, and she go after him in order to get him back, while the evil people who grabbed him, in fun, treat her immodestly. (2) It is forbidden to discharge semen in vain. Therefore, a man must not “thresh inside and winnow outside.” And a man may not marry a minor who is incapable of bearing children. Those who discharge semen by hand — not only are they violating a severe prohibition, but whoever does this is in a state of banishment. Regarding them it is said: “Your hands are full of blood;” (Isaiah 1:15) such a person is like one who commits murder.

בְּשׂוּק וּבִנְה אַחֲרֶיהָ גְזִירָה שְׁמָא יִתְפָּשׂוּ בְּנָה וְתִלֵּךְ אַחֲרָיו לְהַחְזִירוֹ וַיִּתְעַלְלוּ בָּהּ הַרְשָׁעִים שֶׁתִּפְסוּהוּ דְרָךְ שְׁחֹק; ב אָסוּר לְהוֹצִיא שְׂכַבְת זָרַע לְבַטְלָה לְפִיכָר לֹא יִהְיֶה אָדָם דֵּשׁ מִבְּפָנִים וְזוֹרָה מִבְּחוּץ וְלֹא יִשָּׂא קֶטְנָה שְׂאִינָה רְאוּיָה לִילָד אָבֵל אֵלּוּ שְׁמֹנְאָפִין בְּיַד וּמוֹצִיאִין שְׂכַבְת זָרַע לֹא דִי לָהֶם שְׂאִסוּר גְּדוּל הוּא אֵלֹא שְׁהַעוֹשָׂה זֶה בְּנִדְוֵי הוּא יוֹשֵׁב וְעַלֵּיהֶם נֶאֱמַר (ישעי' א') וְיָדֵיכֶם דָּמִים מְלֹאוּ וּכְאֵלוּ הָרַג אֶת הַנֶּפֶשׁ:

BO FOR WEDNESDAY
TORAH

בא ליום רביעי
תורה

יכוין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגדו דמילוי וו דשם ב"ן לקנות בו הארת נפש משבת הבאה

טו ואוּחֵי פִּרְעָה לְמִקְרֵי לְמוֹשֶׁה וְלֶאֱהֲרֹן וְאָמַר חֲבִית קָדְם יִי אֱלֹהֶיכוֹן וּלְכוּן: ז וְכַעַן שְׂבוּק כְּעַן לְחֹבֵי בְרַם זְמַנָּא הָדָא וְצִלוּ קָדְם יִי אֱלֹהֶיכוֹן וַיַּעֲדֵי מִנֵּי לְחוּד יֵת מוֹתָא הָדִין: יח וַיִּפְק מְלֹת פִּרְעָה וְצִלֵי קָדְם יִי: יט וַהֲפֹךְ יִי רוּחָא מִצְרַבָּא תִּקְרִיף לְחִדָּא וְנִטְל יֵת גּוֹבָא וְרַמְהֵי לִימָא דְסוּף לֹא אֲשַׁתָּאֵר גּוֹבָא חַד בְּכֹל תַּחֲוּם

טו וַיִּמְהַר פִּרְעָה לְקָרֵא לְמוֹשֶׁה וְלֶאֱהֲרֹן וַיֹּאמֶר חֲטַאתִי לִידוֹה אֱלֹהֵיכֶם וְלָכֶם: יז וְעַתָּה שָׂא נָא חֲטַאתִי אִךְ הַפְּעַם וְהַעֲתִירוּ לִידוֹה אֱלֹהֵיכֶם וַיִּסַּר מֵעַלֵי רַק אֶת־הַמּוֹת הַזֶּה: יח וַיֵּצֵא מֵעַם פִּרְעָה וַיַּעֲתַר אֶל־יְדוֹה: יט וַיַּהֲפֹךְ יְדוֹה רוּחַ־יָם חֲזֶק מְאֹד וַיִּשָּׂא אֶת־הָאָרֶבָּה וַיִּתְקַעְהוּ יַמָּה

(16) Pharaoh hastily summoned Moshe and Aharon, and he said; I have sinned against The Lord your God, and against you. (17) And now please forgive my sin just this time, and entreat The Lord your God and let Him remove only this death from me. (18) So he [Moshe] left Pharaoh's presence and entreated the Lord. (19) The Lord reversed a very powerful west wind and it carried the locusts and thrust them into the Sea of Reeds. Not a single locust remained within all

RASHI

רש"י

(יט) רוּחַ יָם. רוּחַ מִצְרַבֵי: יַמָּה סוּף. אֹמְרַ אֲנִי שְׂיָם — [Literally, “a sea wind,” meaning] a west wind [because the western border of Israel is the Mediterranean Sea]. **The Sea of Reeds** — I maintain that part of the

מִצְרַיִם: כ וְאֶתְקַף יְיָ יֵת לְבָא
דְּפִרְעָה וְלֹא שִׁלַּח יֵת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל: כא וְאָמַר יְיָ לְמֹשֶׁה
אֲרִים יָדְךָ עַל צִיַּת שָׁמַיָא וְיִהְיֶה
חֲשׂוֹכָא עַל אֶרְעָא דְּמִצְרַיִם

סוּף לֹא נִשְׂאָר אַרְבֵּה אֶחָד בְּכָל גְּבוּל
מִצְרַיִם: כ וַיַּחֲזֵק יְדוּהָ אֶת־לֵב פִּרְעֹה וְלֹא
שִׁלַּח אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: פ כא וַיֹּאמֶר יְדוּהָ
אֶל־מֹשֶׁה נִטְהַ יָדְךָ עַל־הַשָּׁמַיִם וְיִהְיֶה חֹשֶׁךְ

the borders of Egypt. (20) But the Lord strengthened Pharaoh's heart, and he did not send the Children of Israel out. (21) The Lord said to Moshe; Stretch out your hand towards the heavens and there shall be darkness over the land

RASHI

Sea of Reeds extended westward, opposite the entire southern flank [of Israel], and also to the east of Israel. Hence, a sea wind i.e., blowing from the west, drove the locusts into the Sea of Reeds opposite it. This is what we find in the Torah with reference to the boundaries of Israel. The Sea of Reeds turns toward the east, as the verse states, "From the Sea of Reeds, to the Philistine Sea." (Exodus 23:31). The intention here is from east to west, since the Philistine Sea was in the west, as the verse states regarding the Philistines, "The inhabitants of the seacoast, the nation of Kretim." (Zephaniah 2:5). [This refers to the land of the Philistines which was adjacent to the sea in the west.] **Not a single locust remained**

— *Not even those which they had salted for eating. (21) And the darkness will intensify* — *The darkness [which came upon Egypt during the day.] was darker than the darkness of a regular night, but, ["the darkness will intensify," means that] the darkness of night will thicken and become even darker. וימש — [translated here as "intensified," derives from the word אמש (night) with the ׀ missing,] as if it would be written ויאמש — it became dark. [But do not ask why the ׀ is omitted, because] there are many words from which the Torah omits the ׀, since its articulation is not so recognizable, Scripture is not so particular about its absence, such as יהל לא (Isaiah 13:20), which is the same as לא יאהל — "will not pitch his tent." Similarly, ותורני חיל — "you have girded me with strength," (II Samuel 22:40) which is the same as ותאורני. However, Onkelos renders it as signifying "depart," as in לא ימיש "it never left." (13:22 below) Hence, Onkelos renders חשך וימש חשך as: "After the darkness of night had departed," i.e., approaching the light of day. [Accordingly, the verse would be explained by Onkelos in the following way: "There will be darkness over Egypt (ויהי חשך) when the darkness of night passes and it is close to day (וימש חשך)", i.e. the plague of*

רש"י

סוף הָיָה מִקְצֵתוֹ בַּמְעַרְבַּ כְּנֶגְדַּ בְּל רֹחַ דְּרוּמֵיּת וְגַם
בְּמִזְרְחָהּ שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְפִיכָּהּ רֹחַ יָם תִּקְעוּ
לְאַרְבֵּה בְּיָמָה סוּף כְּנֶגְדוֹ. וְכֵן מִצִּינּוֹ לְעִנְיָן תְּחוּמֵי
שְׁהוּא פּוֹנֵה לְצַד מִזְרַח שְׁנֵאמַר מִיָּם סוּף וְעַד יָם
פְּלִשְׁתִּים מִמִּזְרַח לְמַעַרְב שֵׁיָם פְּלִשְׁתִּים בַּמְעַרְב הָיָה
שְׁנֵאמַר בְּפִלְשְׁתִּים יִשְׁבִּי חֶבֶל הַיָּם גּוֹי כְּרֵתִים: לֹא
נִשְׂאָר אַרְבֵּה אֶחָד. אִף הַמְּלוּחִים שְׁמֻלְחוּ מֵהֵם:
(כא) וַיִּמַּשׁ חֹשֶׁךְ. וַיַּחֲשִׁיף עֲלֵיהֶם חֹשֶׁךְ יוֹתֵר מִחֻשְׁבוֹ
שֶׁל לַיְלָה וְחֹשֶׁךְ שֶׁל לַיְלָה יֵאֱמָשׁ וַיַּחֲשִׁיף עוֹד:
וַיִּמַּשׁ. כְּמוֹ וַיִּאֱמַשׁ. יֵשׁ לָנוּ תְּבוּת הַרְבֵּה חֲסֵרוֹת
אֲלֵיךָ לְפִי שְׂאִין הַכֶּרֶת הָאֵלֶּף נִכְרַת כֹּ"כ אֵין הַכְּתוּב
מְקַפֵּיד עַל חֲסֵרוֹנָה כְּגוֹן לֹא יִהְיֶה שֶׁם עֲרָבִי כְּמוֹ לֹא
יֵאָהֵל לֹא יֵטָה אֲהֵלוֹ. וְכֵן וְתוֹרְנֵי חֵיל כְּמוֹ וְתֹאזְרֵנִי.
וְאוֹנְקֵלוֹס תְּרַגְּם לְשׁוֹן חֲסֵרָה כְּמוֹ לֹא יִמִּישׁ בְּתֵר
דִּיעָדִי קָבֵל לִילֵיָא בְּשִׁיגִיעַ סְמוּךְ לְאוֹר הַיּוֹם. אָבֵל

בתר דיעדי קבל ליליא:

על-ארץ מצרים וימש חשך:

of Egypt, and the darkness will intensify.

RASHI

רש"י

darkness began at dawn.] However, this explanation does not fit with the ו of וימש, "and the darkness will intensify" which is written after "there shall be darkness" [thereby indicating that this happened later, not earlier]. A Midrashic interpretation explains it in the sense of "feel," as in ממשש בצהרים — "grope at midday." (Deuteronomy 28:29) This tells us that it [the darkness] was doubled and quadrupled and was so dense that it had substance and was tangible.

אין הדבור מישב על הוי"ו של וימש לפי שהוא כתוב אחר ויהי חשך. ומדרש אגדה פותרו לשון ממשש בצהרים שהיה כפול ומכפל ועב עד שהיה בו ממש:

PROPHETS Jeremiah 46-47

נביאים ירמיה פרק מו-מו

כח את לא תדחל עבדי יעקב אמר יי ארי בסעך מימרי ארי אעביד גמירא בכל עממא די אגליתך לתמן ועמך לא אעביד גמירא ואיתי עלך יסורין לא לפותך ברם בדין חסוך ושיצאה לא אשיצנד: א דהוה פתגם נבואה מן קדם יי עם ירמיה נביא על פלשתאי עד לא ייתי נבואה מן קדם יי עם ירמיה נביא על פלשתאי עד לא ייתי פרעה וימחי ית יתבי ענה: ב כדנן אמר יי הא עממא אתן מצפונא ויהון כנחל מגבר ויבזון ארעא

כח אתה אל-תיא עבדי יעקב נאם-ידוה כי אתך אני כי אעשה כלה בכל-הגוים ו אשר הדחתך שמה ואתך לא-אעשה כלה ויסרתך למשפט ונקה לא אנקה: א אשר היה דבר-ידוה אל-ירמיהו הנביא אל-פלשתים בטרם יכה פרעה את-ענה: ב פה ו אמר ידוה הנה-מים עלים מצפון והיו לנחל שוטף וישטפו ארץ ומלואה עיר וישבי פרעה וימחי ית יתבי ענה: ב כדנן אמר יי הא עממא אתן מצפונא ויהון כנחל מגבר ויבזון ארעא

(28) Do not fear, O My servant Yaakov, says the Lord; for I am with you; for I will make a full end of all the nations where I have driven you; but I will not make a full end of you, but chastise you in due measure; and I will not completely destroy you. **47** (1) The word of the Lord that came to Yirmiyahu the prophet regarding the Philistines, before Pharaoh struck Gaza. (2) Thus says the Lord; Behold, waters rise up from the north, and shall be an inundating flood, overflowing the land, and all that is in there; the city, and those who dwell in there; then the men shall cry, and all the inhabitants of the land

RASHI

רש"י

(28) **But chastise you in due measure** — *A little at a time.* ונקה לא אנקה — *I will not destroy you.* (1) **אל פלשתים** — *Regarding the*

(כח) ויסרתך למשפט. מעט מעט: ונקה לא אנקה. לא אשמיד אותך: (א) אל פלשתים. על

וּמְלֵאָה קְרוּיָא וּדְיַתְבִּין בְּהוֹן
וַיִּצְחֹחַן בְּנֵי אֲנָשָׁא וַיִּלְלוּן כָּל
יְתֵבֵי אַרְעָא: ג מְקַל מִפְּסוּעֵית
פָּרְעַת גְּבוּרוֹהֵי מְזִיעַ לְרַתִּיכֹוּהֵי
אַתְּרַגְּוֹשֶׁת גְּלַגְלוּהֵי לֹא מִתְּפַנֵּן
אַבְהֹן לְרַחֲמָא עַל בְּנֵין
מֵאַתְרֵשְׁלוֹת יְדִין: ד עַל יוֹמָא
דְּאַתִּי לְמִבְּזוּ יַת כָּל אַרְעָא
פְּלִשְׁתָּאֵי לְשִׁיצָאָה לְצוּר
וַלְצִידוֹן כָּל שְׂאֵר סַעֲדֵי אַרְי

אַבְיזוּ יי ית ארע פלשתאי שאר ננות קפוטקאי: ה מטת פורענותא ליתבי עזה אתבר אשקלנאי שאר
תוקפהון עד אימתי תתהמון:

בַּהּ וּזְעָקוֹ הָאָדָם וְהִלֵּל כָּל יוֹשֵׁב הָאָרֶץ: ג מְקוֹל
שַׁעֲטַת פְּרָסוֹת אַבְיָרֵיו מִרַעַשׁ לְרַכְבּוֹ הַמּוֹן גְּלַגְלָיו
לֹא־הִפְנוּ אָבוֹת אֶל־בְּנֵים מִרְפִּיּוֹן יָדֵים: ד עַל־הַיּוֹם
הַבֹּא לְשָׁדוּד אֶת־כָּל־פְּלִשְׁתִּים לְהַכְרִית לְצוּר
וּלְצִידוֹן כָּל שְׂרִיד עֶזֶר כִּי־שָׁדַד יְדוּה אֶת־פְּלִשְׁתִּים
שְׂאִרֵית אֵי כַפְתּוֹר: ה בָּאָה קָרְחָה אֶל־עֵזָה נְדָמָתָה
אַשְׁקֵלוֹן שְׂאִרֵית עִמָּקָם עַד־מָתִי תִתְגוֹדְדֵי:

shall wail. (3) At the noise of the stamping of the hoofs of his strong horses, at the noise of his chariots, and at the rumbling of his wheels, the fathers shall not look back to their children out of the weakness of their hands; (4) Because of the day that comes to pillage all the Philistines, and to cut off from Tyre and Sidon every helper who remains; for the Lord will pillage the Philistines, the remnant of the Island of Caphtor. (5) Baldness has come upon Gaza; Ashkelon became a wasteland. O, remnant of their valley! How long will you gash yourself?

RASHI

Philistines. (2) והילל — *An expression of wailing and crying.* (3) שעטת — *The steps.* *מרעש* — *[From the noise] of his chariots.* *Wheels* — *Of the chariots.* (4) אי נדמתה — *The Island of Caphtor.* (5) כפתור

רש"י פלשתים: (ב) והילל. לשון יללה וזעקה: (ג) שעטת. פסיעות: מרעש. אשר לרכבו: גלגליו. אופן מרכבותיו: (ד) אי כפתור. אי כפתור: (ה) נדמתה. נכרתה: תתגודדי. תשרטי באבל ובבכי:

— *Was cut off. Will you gash yourself* — *Tear your flesh in mourning and weeping.*

Writings Mishlei 14

ח חֲכָמָתָא דְעֵרִימָא בְּיוֹנָא
דְּאַרְחָא וּבְשִׁטְיוֹתָא דְסַכְלֵי
רְמִיּוֹתָא: ט כְּסִילֵי מְתַלִּין

ח חֲכָמַת עֵרוֹם הַבֵּין דְרָכּוֹ וְאוֹלֶת כְּסִילִים מְרָמָה:
ט אוֹלִים יִלְיִץ אֲשֶׁם וּבֵין יִשְׂרָיִם רְצוֹן:

בְּחֻטָּאָה וּבִינַת תְּרִיצֵי רְעוּתָא:

(8) The wisdom of the clever is to understand his way; but the folly of fools is deceit. (9) Fools plead with an offering; but among the righteous there is favor.

RASHI

(8) **The wisdom of the clever** — *Is he who is wise to understand [and plan] his ways.* **But the folly of fools** — *Is their deceit.* (9) **Fools plead with an offering** — *They*

רש"י (ח) חכמת ערום. הוא שהוא חכם להבין דרכו: וְאוֹלֶת כְּסִילִים. היא המרמה שלהם: (ט) אוֹלִים יִלְיִץ אֲשֶׁם. צריכין לתת ממון למי שחטאו לו:

have to give money to the one against whom they sinned.

י לב יודע מרת נפשו ובשמחתו לא יתערב זר: י לבא ידיע מרירותא דנפשיה
 ובחדותיה לא מתערב יא בית רשעים ישמד ואהל ישרים יפריח: יב יש
 דרך ישר לפני איש ואחריתה דרכי מות: יג גם
 בשחוק יכאב לב ואחריתה שמחה תוגה:

ארחא דמותא: יג אף בגוחכא נכאב לבא וסופא דחדותא חמוצא:

(10) The heart knows its own bitterness; and in its joy no stranger shares.
 (11) The house of the wicked shall be destroyed; but the tent of the upright shall flourish. (12) There is a way which seems right to a man, but its end are the ways of death. (13) Even in laughter the heart aches; and the end of that mirth is grief.

RASHI

רש"י

(10) **Its own bitterness** — *Its toil and labor in which he toiled in Torah. And in its joy no stranger shares* — *When he receives his reward in the future.* (12) **There is a way which seems right to a man** — *I.e., one who sins [and says there is no sin].* (13) **Even in laughter** —

(י) מרת נפשו. טרחו ויגעו שעמל בתורה: ובשמחתו לא יתערב זר. בשקבל שָׁכְרוּ לְעֵתִיד: (יב) יש דרך ישר לפני איש. העושה עבירה: (יג) גם בשחוק. הקב"ה משחק עמָהֶם בעולם הזה יכאיב לבם לעתיד לבא:

The Holy One Blessed is He laughs along with them [i.e., the idol worshippers] in this world. However, their heart will ache in the future.

Mishnah Bava Metzia, chapter 5

משנה בבא מציעא פרק ה

(1) [The verse states "If your brother becomes destitute When you lend him money do not take *neshekh* or *tarbit*." (Leviticus 25:35-36)] What is *neshekh* and what is *tarbit*? What is *neshekh*? One who lends a *sela* [four dinar] for five dinar, or [lends] two *se'ah* of wheat for three; [this is forbidden and referred to as *neshekh* — נשך] because he bites [the debtor by taking from him that which he did not receive]. And what is *tarbit*? The taking of interest on produce. [Interest on a loan of produce, or funds, besides being referred to as *neshekh*, is also called *ribit*, meaning increase, i.e., the increase he receives over that which he has given. The aforementioned cases which are simple loans are prohibited Biblically (and referred

א איזהו נשך ואיזהו תרביית. איזהו נשך. המלוה סלע בחמשה דינרין, סאתים חטין בשלש, מפני שהוא נושך. ואיזהו תרביית. המרבה בפרות. כיצד. לקח

רבנו עובדיה מברטנורא

א איזהו נשך. שהוא נושך. דשקל מיניה מאי דלא יהיב ליה: המרבה בפירות. המרבה שכר לעצמו בפירות. ובין בהלואת כסף ובין בהלואת פירות היו רבית. שהרי מתרבה ממונו. אלא דבסיפא. רבית דרבנן קמפרש שהוא דרך מקח וממכר: דינר זהב. עשרים וחמשה דינרי כסף: וכן השער. כך היו נמכרין בעיר. והותר לו לתת מעות עכשיו על מנת

to as *ribit ketzutzah* — set interest). However, there is also a Rabbinical extension of *ribit* (which is referred to as *avak ribit* — the dust of *ribit*, i.e., a business transaction that has an appearance of an interest-bearing loan) that is also prohibited]. How so? If a man purchased wheat at a gold *dinar* [the equivalent of twenty-five silver *dinar*] per *kor* [30 *se'ah*], which was the current price [and was to be delivered throughout the year], and [subsequently,] wheat appreciated to thirty *dinar* per *kor*. Then [the purchaser] said to him; Give me my wheat, as I wish to sell it and purchase wine with the proceeds; to which [the vendor] replies; Let the wheat be charged to me as a debt [at the current price] of thirty *dinar* [per *kor*], and you have a claim of wine upon me for its value [i.e., you have a claim against me for thirty *dinar* worth of wine at today's prices]; but he actually has no wine [at the time. Since the price of wine may rise, thereby leaving him with an increase in his debt of wine, this is prohibited Rabbinically. Had he actually had wine in his possession at the time, this would have been permitted, since it would have been the actual wine of the purchaser which appreciated]. (2) If a man lends [money] to his neighbor, he must not live rent-free in his yard [even such a yard which would not be rented out anyway], nor at a discounted rental, [even though the loan was not given conditionally on his receiving this discount] because this constitutes [Rabbinically prohibited] *ribit* [had the loan been conditioned on the discount, it would be Biblically prohibited]. Rent may be increased, but not the purchase price [of produce]. How so? If one rents his yard, and says to the tenant; If you pay me now [for the year], you can have it for ten *sela* per annum; if [you pay me] monthly, at a *sela* per month — [since now, at the beginning of the month, he owes him nothing, therefore, this is considered a discount for prepayment and] this is permitted. However, if he sells his field and says to him; If you pay me now, it is yours for a thousand

רבנו עובדיה מברטנורא

ליתן לו זה חטין כל ימות השנה בדמים הללו כשיעור מעותיו ואע"פ שעבשיו אין לו חטין, דתנן בפרקין יצא השער פוסקין, אע"פ שאין לזה יש לזה, ויכול המוכר הזה לקנותם עתה במעות הללו: **עמדו חטין בשלשים דינרין אמר לו תן לי חיטין**. וזה מותר אם נתן לו חטין. אבל אם פסק לתת לו בהן יין, אסור, שמא יוקיר היין, הואיל ואין לו יין. ואע"פ שפוסק עמו כשער היין של עבשיו וכבר יצא השער, הואיל ואינו נותן לו דמים שנוכל לומר יכול הוא לקנות יין בדמים שקבל אלא בא לעשות עליו דמי החטין חוב ולפסוק על החוב יין, אסור אם יין אין לו. דאי הוה ליה יין, הוי קנוי לו מעבשיו לזה שבא לפסוק על החוב יין, וכי אייקר ברשותיה אייקר: **ב מרבין על השכר**. בשכר המתנת מעות השכירות: **ואין מרבין על המכר**. בשכר המתנת המקח. וטעמא, משום דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף, הלכך כי שקיל מיניה סלע בחודש דהוה להו שתים עשרה סלעים אין זה שכר המתנת מעות, שהרי לא נתחייב לשלם לו שכירות עד סוף החודש, והאי דאמר ליה אם עבשיו תתן לי הרי היא שלך בעשר סלעים, אי הוה מקדים ליה הוה מחיל ליה מדמי השכירות ומוגר ליה בפחות משויה. אבל גבי מכר משמשך המקח דינו ליתן המעות, וכי אמר ליה אם מעבשיו תתן הרי היא לך באלף זוז, הן הן דמיה, וכי מטפי עלייהו לגורן, שכר המתנת מעות הוא: **מכר לו את השדה וכו'**. והוא הדין מטלטלין וכל סחורה אם מכר לו יותר משויה בשכר המתנת מעות, אסור, והוי אבק רבית מדברייהם.

הימנו חטין בדינר זהב הכור, וכן השער, עמדו חטין בשלשים דינרין, אמר לו תן לי חטין, שאני רוצה למכרן ולקח בהן יין. אמר לו הרי חטין עשויות עלי בשלשים, והרי לך אצלי בהן יין, ויין אין לו: **ב המלוה את חברו, לא ידור בתצרו חנם, ולא ישכר ממנו בפחות, מפני שהוא רבית. מרבין על השכר, ואין מרבין על המכר. כיצד. השכיר לו את תצרו, ואמר לו אם מעבשיו אתה נותן לי, הרי הוא לך בעשר סלעים לשנה, ואם של חדש בחדש, בסלע לחדש, מתר. מכר לו את שדהו, ואמר לו אם מעבשיו**

zuz; but if at harvest time, for twelve *maneh* [i.e., one thousand two hundred *zuz*] — that is forbidden [Rabbinically, because as soon as the buyer made a *kinyan*, he took possession of the field and automatically has a liability to the seller for the purchase price which is one thousand *zuz*, while the extra two hundred *zuz* the seller is demanding is interest for the extra time]. (3) If a man sold

a field, and he [the buyer] paid part [of the purchase price], and the seller proposed; When you desire, bring me the balance and take that which is yours [i.e., when you bring me the balance, the field shall be yours retroactively to the present date], this is forbidden [since both are now prohibited from eating its fruit. The seller is prohibited because once the final payment is made the field will now retroactively have belonged to the purchaser during the time that the seller had eaten its fruit and is thus considered interest on the loan. The purchaser may not eat the fruit lest he doesn't make the final payment; in that case, the seller would now owe him a refund of the first payment since the field had indeed belonged to the seller at the time that the purchaser had eaten of the fruit and it is considered as being interest on the refund owed to him]. If he lent money on a field and said to him [the debtor]; If you do not repay me within three years, it [the field] is mine [retroactively from now; the fruit is deposited in escrow for the interim and] — it becomes his [if the other did not repay him within three years]; and thus did Baysus ben Zunin do, [acting] with the approval of the Sages. (4) One may not contract with a shopkeeper [to supply him with produce] on a half-profit basis, nor advance money for produce [to be purchased and sold in his shop] on a half-profit basis [since the shopkeeper accepts responsibility of half the produce for accidental loss or depreciation, the produce is now considered half-loan and half-deposit. The shopkeeper receives his share of the profit or loss from half of the total produce which is on loan to him, while the owner of the produce receives his share of the profit or loss from the other half of the produce, deposited with the

אתה נותן לי, הרי היא שלך באלף זוז, אם לגרן, בשנים עשר מנה, אסור: ג מכר לו את השדה, ונתן לו מקצת דמים, ואמר לו אימתי שתרצה הבא מעות וטל את שלך, אסור. הלוחה על שדהו, ואמר לו אם אי אתה נותן לי מכאן ועד שלש שנים הרי היא שלי, הרי היא שלו. ד אכן היה ביתוס בן זונין עושה על פי חכמים: ד אין מושיבין חנוני למחצית שחר, ולא יתן מעות לקח בהן פרות למחצית שחר, אלא אם כן נותן

רבנו עובדיה מברטנורא

וכל אבק רבית אם נתן אינה יוצאה בדיינים. דאילו רבית קצוצה דאורייתא יוצאה בדיינים: ג הבא מעות וטול את שלך אסור. הבא מותר מעות שעליך וטול שדה שלך, אסור לעשות כן. וכגון שאמר לו מוכר ללוקח לכי מייתית מותר המעות קנה מעבשיו. לפיכך אסור לעשות כן, שאם יאכל מוכר הפירות בתוך כך, לכשיביא זה המעות נמצא שדה זו קנויה לו מיום המכר, וזה אכל הפירות בשכר המתנת מעותיו. ואם יאכל לוקח פירות מעבשיו, שמא לא יביא מותר המעות ויחזיר לו זה מה שקבל ונמצא שלא היתה שדה קנויה לו, דהא לכי מייתית קני מעבשיו אמר ליה, וזה לא אייתי, ומעות הראשונות כמלוה בעלמא היו אצל מוכר, וזה אכל פירות בשכרה: הרי היא שלו. וכגון דאמר ליה קני מעבשיו אם לא אביא לך מכאן עד שלש שנים, דלאו אסמכתא היא אלא קנין גמור, שעל מנת מכר גמור החזיק בה מעבשיו בדמים הללו ואולי אויול גביה, וזה קבל עליו שאם יחזיר לו מעותיו עד שלש שנים יקבלם. והפירות יהיו מונחים ביד שלישי, אם יחזיר הלוחה מעותיו למלוה עד שלש שנים יתן הפירות ללוחה, ואם לאו יתן הפירות למלוה, שהיתה השדה קנויה לו משעת הלואה, ואותה הלואה דמי השדה היתה: ד אין מושיבין חנוני למחצית שחר. לא יאמר בעל הבית לחנוני הרי פירות נמכרים בשוק ארבע סאין בסלע ואתה מוכרן בחנות פרוטה ופרוטה ומשתכר סאה, הילך פירות ושב ומכור בחנות והריחח נחלוק. וטעמא דמלתא, משום דקיימא לן דהך עסקא פלגא מלוה ופלגא פקדון,

shopkeeper. Consequently, the labor of selling the second half of the produce on behalf of its owner is considered interest on the loaned first half-portion, and is forbidden], unless he pays him a wage [for selling his half-portion of the produce] as a worker. One may not [give eggs to another to have him] set hens [upon them so that they

hatch] for half of the profits [here, too, he accepts responsibility on half the eggs given to him; the transaction is, therefore, considered half-loan and half-deposit and the labor of the second half is considered interest on the loan], nor may calves or foals [handed over to a breeder to be raised and] be assessed for [their present value, so that their future profits will be divided in] half [since he bears full responsibility for half the stock, it is considered as being loaned to him and thus the labor for the other half of the stock is considered interest], unless he pays him for his labor and foodstuffs. However, calves and foals may be accepted on a half-profit basis [without assessing their value, i.e., the breeder does not accept any responsibility of loss]; and they are then bred until one third grown; while a donkey is bred until it can bear burdens. (5) One may assess [the value of] a [grown] cow or a [grown] donkey or any animals which toil for their food for [their present value, so that any future profit or loss will be divided in] half [since the animal works for its food, the breeder is being properly compensated for his efforts on behalf of the animal's owner]. Where it is customary to divide the young immediately [upon birth, the breeder need not bother with raising the young; rather], they divide [at the proper time, which is, thirty days for light cattle such as sheep, goats, etc. and fifty days for heavy animals such as cows, however]; where it is customary [for the breeder] to breed them, they must be bred [and divided at a later date]. Rabban Shimon ben Gamliel

רבנו עובדיה מברטנורא

סתם המקבל פרקמטיא למחצית שכר מקבל עליו אחריות חצי הקרן באונסין וזולא, הילכך ההיא פלגא כיון דמייחב באונסין מלוה היא אצלו שהיה היא שומא אצלו במעות בשער השוק ודינו ליטול חצי שכר, נמצא מתעסק בחציו של בעל הבית שהוא פקדון אצלו בשכר המתנת מעות המלוה, לפיכך אסור. אלא אם כן נותן לו שכר עמלו שהוא עמל באותו החצי כפועל בטל של אותה מלאכה דבטל מינה, אם היה נגר או נפח, כמה אדם רוצה ליטול ליבטל ממלאכה כבדה כזו ולעשות מלאכה קלה: **אין מושיבין תרנגולים למחצה**. לשום ביצים בדמים לבעל התרנגולת להושיבה עליהם לגדל אפרוחים למחצית שכר מה שיהיו האפרוחים שוים יותר על דמי הביצים, דהואיל וזה מקבל עליו אחריות חצי דמי הביצים אם יתקלקלו או אם ימותו, הוה ליה פלגא מלוה, נמצא זה מגדל את חציין השני בשכר המתנת מעותיו: **ומזונו**. מזון שהוא מוציא באפרוחים: **ואין שמין עגלים וסייחין למחצה**. עכשיו הם שוים כך וכך, קבלם עלך לגדלם שנתים למחצית שכר, ולמחצית הפסד אם ימותו: **אבל מקבלים עגלים וסייחים**. קטנים. בלא שומא, שאם ימותו לא ישלם כלום ואם יחיו יחלקו ביניהם: **כשיהיו משולשים**. פירוש כשיעמדו על שליש גדולן ואז יחלקו: **ובחמור עד שתהא טוענת**. משאוי. כך היה מנהגם לגדלם קודם חלוקה: **ה שמין פרה**. גדולה, וחמור גדול. שראויין למלאכה, ומלאכתן כולה למקבל: **למחצה**. לחלוק שבח שישביחו, בדמים ובולדות: **לחלוק את הולדות מיד**. כשתבוא שעת חלוקתן, בבהמה דקה שלשים יום ובגסה חמישים יום: **שמין עגל עם אמו**. ואין צריך ליתן עמל ומזון לעגל אלא לאם. ואין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל: **ומפרין על שדהו**. לשון פרה ורבה. ואית דגרסי ומפריז, בזיין. לשון פרוות תשב ירושלים (וכריה ב'). כלומר מרחיב על שדהו. והוא שיאמר לו (הוכר למחכיר) אתה רגיל ליקח

says; [Even though in the previous Mishnah we learned that calves and foals may not be assessed for half, however,] A calf may be assessed with its mother, and a foal with its mother [since the mother's toil generates enough compensation for the handling of the offspring as well; the *halachah* does not follow Rabban Shimon ben Gamliel]. One [a sharecropper] may offer an increased land fee [i.e., offer an increase in produce to the

landowner, in return for a loan used to fertilize the field] without fear of *ribit* [after fertilization the field is of a higher quality, and its owner can now demand a higher sharecropping fee]. (6) One may not accept from a Jew *tzon barzel* [literally an “iron-flock” investment, so termed because of the complete immunity for the investor. For example, one gives a flock of one hundred sheep to a breeder for one year after which they split the profits, but if there are no profits, or there are in fact losses, the owner gets back one hundred sheep regardless], because this [or any case where the investor incurs no risk yet receives profits] is considered *ribit* [as explained in Mishnah 4, above]. But such may be accepted from non-Jews [since], one may borrow from and lend to them with interest. The same applies to a resident [non-Jew, who renounces idolatry and accepts the seven laws of Noach]. A Jew may lend a gentile's money [on interest] with the knowledge of the gentile [the Gemara explains that this refers to a case where a Jew was returning money to a gentile to repay an interest-bearing loan. He was approached by another Jew to take over the loan with the same interest-bearing charges. If the money was actually handed over to the gentile, who then handed it to the second Jew, even though the second Jew receives a loan with interest through the funds of the first Jew, this is permitted (see Tosfot Yom Tov and Rabbi Akiva Eiger)], but not with the [exclusive] knowledge of the Jew [i.e., he may not reloan the money he owes the gentile to another Jew without first repaying it to the gentile]. (7) One may not set [and receive] a price for produce until the market price is known [i.e., one may not purchase produce futures, because if the price goes up, the buyer benefits from advancing the lower purchase price and this is forbidden as *avak ribit*]; once the market is established, a set price may be agreed upon [and given], for even if one has no stock, someone else has [and can thus be purchased at the agreed-upon price]. If he was of the first harvesters, he [the buyer] may enter into a contract for [the crops

גמליאל אומר, שמיין עגל עם אמו וסוף עם אמו. ומפריז על שדהו, ואינו חושש משום רבית: ו אין מקבלין צאן ברזל מישראל, מפני שהוא רבית. אבל מקבלין צאן ברזל מן הנכרים, ולווין מהן ומלוין אותן ברבית, וכן בגר תושב. מלוה ישראל מעותיו של נכרי מדעת הנכרי, אבל לא מדעת ישראל: ז אין פוסקין על הפרות עד שיצא השער. יצא השער, פוסקין, ואף על פי שאין לזה יש לזה. הנה הוא תחלה לקוצרים, פוסק עמו על הגדיש, ועל העביט

רבנו עובדיה מברטנורא

בחכירות שדך עשרת כורין לשנה, הלוני מאתים זוז שאוכל להוציא לזבל שדה זו ולזרעה ולחרשה ואני מעלה לך בחכירותה י"ב כורים לשנה ואחזיר לך מעותיך, זה מותר, דהוי כאילו מעדיף לו שני כורים הללו מפני שחוכר ממנו שדה טובה ומשובחת שחכירותה יפה מחכירות שדה רעה: ו אין מקבלין צאן ברזל. כל אחריות הנכסים על המקבל, ושם אותם עליו במעות, וכל זמן שאין נותן לו מעותיו חולקים השכר. ואע"ג דמשנה יתירה היא, דהא תנא ליה לעיל אין מושיבים חנוני למחצית שכר משום דמקבל עליה פלגא בהפסד, וכל שכן הכא דקבל כל האחריות עליו. נקט ליה משום סיפא. אבל מקבלים צאן ברזל מן הנכרים: מדעת הנכרי. כגון ישראל שלוחה מעות מנכרי ברבית וביקש להחזירם לו, מצאו ישראל אחר ואמר תנם לי ואני אעלה לך כדרך שאתה מעלה לו. אם העמידו אצל נכרי, אע"פ שישאל נותנם לו במצות הנכרי, מותר. ואם לא העמידו אצל נכרי, אסור. דהוא ניהו דקא מוזף ליה בריבית:

already stored in] the stack [even though no market price had yet been set, or he may enter into a contract for the future wine contained in], the basket of grapes, [or the future oil in] the vat of olives, [or the future earthenware contained in the] potter's lumps of clay, and for lime when it has already been placed in the oven [the Rabbis did not

prohibit this because it has an appearance as though he had purchased the material from which the produce will be fashioned from; and thus it is his material which has appreciated in value]. One may also make a fixed contract for manure for the entire year. Rabbi Yose says; A contract for manure may not be entered into [regardless of whether it is in the summer or winter] unless he [the vendor] has the manure in dung pits; but the Sages permit it [in the summer season; even if he doesn't have manure, since it is readily available. However, according to the Sages (who are arguing on the first view of the Mishnah), in the winter season, if he doesn't have manure, he may not enter into an agreement to supply it]. And [referring to the beginning of the Mishnah where it stated; "One may not set and receive a price for produce until the market price is known," once the market price is set, however,] one may also bargain for the price of the high [season when merchandise is plenty, and thus the prices are lower, i.e., the purchaser who paid and agreed to accept produce year-round at a set price, may stipulate a price reduction when the market falls]. Rabbi Yehudah says; Even if he did not stipulate for the high season [lower] price [when he made the payment], he may [nevertheless] demand; Supply me at this price, or return my money [since he made no *mashikhah* and handing over payment does not acquire possession of the merchandise (see Wednesday Mishnah portion, Va'eira, Mishnah 1). Furthermore, he is not considered as being in violation of his word and thus, is not subject to the curse of: He who punished the generation of the flood (see *ibid.* Mishnah 2), since it can be argued, that when he paid upfront, he had in mind that if prices fell, the difference would be refunded to him; the *halachah* does not follow Rabbi Yehudah]. (8) [Where it was the custom that the sharecropper, rather than the field owner, would pay for the seeds,] one may lend his tenant sharecropper grain for [an equal quantity of] grain [to be

שֶׁל עֲנָבִים, וְעַל הַמֵּעֵטָן שֶׁל זֵיתִים, וְעַל הַבֵּיצִים שֶׁל יוֹצֵר, וְעַל הַסִּיד מִשְׁשֻׁקְעוֹ בְּכַבֵּשׁוֹ. וְפוֹסֵק עִמּוֹ עַל הַזָּבֵל כֹּל יְמוֹת הַשָּׁנָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֵין פּוֹסֵקִין עַל הַזָּבֵל אֲלָא אִם כֵּן הָיְתָה לוֹ זָבֵל בְּאַשְׁפָּה. וְחֻכְמִים מִתִּירִין. וְפוֹסֵק עִמּוֹ כְּשֶׁעָרַר הַגְּבוּהָ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵף עַל פִּי שְׂלֵא פִּסְק עִמּוֹ כְּשֶׁעָרַר הַגְּבוּהָ, יְכוֹל לוֹמַר תֵּן לִי כְּזֶה, אוֹ תֵן לִי מְעוֹתַי: ח מְלוֹה אָדָם אֶת אֲרִיסוֹ

רבנו עובדיה מברטנורא

ז היה הוא תחלה לקוצרים. ויש לו גדיש ועדיין לא יצא השער: פוסק עמו. באיזה שער שירצה. דכין דיש לו אין כאן רבית, דמעבשיו אותו גדיש קנוי לו. ואע"ג דלא משר, כיון דכי אין לו נמי לא הוה אלא אבק רבית דרבנן, כי יש לו לא גזור: על העבית. כלי גדול שצורבים בו את הענבים לפני דריכה והם מתחממים להוציא ינם יפה. ושל זיתים קרוי מעטן: על הבצים של יוצר. אם הכניס עפר ועשאו בצים לעשות מוחן קדרות, פוסק עמו על הקדירות באיזה שער שירצה, ואע"פ שלא יצא השער: ועל הסיד. פוסק עמו באיזה שער שירצה משישקענו בכבשן העצים והאבנים לשרוף ולעשות מוחן סיד: וחכמים מתירין. איכא בין חכמים לת"ק, דת"ק כל ימות השנה קאמר. ופליג עליה רבי יוסי ואמר לא שנה ימות החמה ולא שנה ימות הגשמים עד שיהיה לו למוכר זבל באשפות. וחכמים מתירין דוקא בימות החמה, שאע"פ שאין לו, יש לאחרים, שהכל יש להן זבל שכבר נרקב ונשוף בימות הגשמים. אבל בימות הגשמים לא. והלכה כחכמים: כשער הגבוה. אם יפחות השער ממה שהוא עכשיו, תתן לי כשער הזול. גבוה, היינו בזול שנותנין פירות גבוהים ורבים בדמים מועטים: תן לי כזה או תן לי מעותי. שהרי לא משך ויכול לחזור בו, ואפילו מי שפרע ליכא הואיל ולא נתן מעותיו על מנת לקבל עכשיו אלא לאחר זמן, ובתוך כך נשתנה השער, סתם

returned] for sowing purposes [even though the prices may rise, this is not considered interest, because if the sharecropper has no seeds to plant, he is in non-compliance with the agreement and he could be forced to vacate the land. Therefore, the seeds advanced are not considered a loan, rather they are considered as an addition to the land and hence part of the lease, for which he will be compensated the same amount of seed, above and beyond the normal sharecropping

fee], but [one may] not [loan grain for an equal amount of grain to be returned at a future date to be used] for food, for Rabban Gamliel used to lend his sharecropper tenants grain for [an equal quantity of] grain [to be returned] for sowing [purposes]; and if it was expensive and later became cheap, or cheap and later became expensive, he would accept [in return] only [an amount of seed] at the lower price [if the price of seed depreciated, he would only take back the actual amount of seed he lent them and if it appreciated, he would accept back a reduced amount of seed, reflecting its current value]; not because the *halachah* is so, but, because Rabban Gamliel desired to submit himself to a greater stringency. (9) One may not say to his friend; Lend me a *kor* of wheat and I will repay you at harvest time [if the price of wheat appreciates, he repays more than he took]; but he may say; Lend me, until my son comes, or until I find the key [i.e., he has his own, but it is temporarily inaccessible; since the prohibition of lending produce in return for produce is Rabbinical, the Rabbis did not prohibit this in a case where he actually has the produce. Furthermore, even though he possesses only one *kor*, he may borrow several, since we say; on each individual *kor*, he has one in his possession, offsetting it]. Hillel, however, prohibited [even this] and thus Hillel used to say; A woman must not lend a loaf to her neighbor without first valuing it, lest wheat advances and thus they [the lender and borrower] come to [transgress the prohibition of Rabbinical] *ribit* [the *halachah* does not follow Hillel]. (10) One may say to his neighbor; Help me weed, and I will help you weed; assist me in digging, and I will assist you in digging [even though labor

חטין בחטין לזרע, אבל לא לאכל. שהיה רבן גמליאל מלוה את ארסיו חטין בחטין לזרע, ביקר והוול, או בזול והוקרו, נוטל מהן קשער הזול, ולא מפני שהלכה כן, אלא שרצה להחמיר על עצמו: ט לא יאמר אדם לתברו, הלויני כור חטין ואני אתן לך לגרן. אבל אומר לו הלויני עד שיבוא בני, או עד שאמצא מפתח. והלל אוסר. וכן היה הלל אומר, לא תלוה אשה ככר לתברתה עד שתעשנו דמים, שמא יוקירו חטים, ונמצאו באות לידי רבית: * אומר אדם לתברו, נכש עמי ואנכש עמך, עדר עמי ואעדר

רבנו עובדיה מברטנורא

דעתיה דאינש אתרעא זילא פסיק. ואין הלכה כרבי יהודה: ח חטין בחטין לזרע. סאה בסאה מותר להלוות לאריס דוקא כשרוצה לזרעו. וטעמו, דבאתרא דאריס הוא שנותן הזרע, אם אין לו זרע לזרוע השדה יסלקנו בעל הבית, וכשלוה האריס מבעל הבית הזרע וכשיוקירו חטין יתן חטין, אין זו הלוואה, אלא הרי הוא כיוורד לתוכה מעבשיו על מנת שיטול בעל הבית הזרע תחלה מחלק שיגיע לאריס והאריס יטול השאר שכר טרחו, ועל מנת כן ירד שיטול פחות משאר אריסין כשיעור הזרע, ואין כאן רבית: שהיה רבן גמליאל. כלומר, לכך הוצרך לשנות משנה זו, לפי שהיה רבן גמליאל מחמיר שאם הוולו נוטל כשער הזול, ואשמעינן מתניתין לא שהלכה כן אלא שרצה להחמיר על עצמו: ט הלויני עד שיבוא בני. דבין שיש לו, שפיר דמי. דלא גזור רבנן אלא כשאין לו. ואפילו אין לו אלא סאה אחת, לווה עליה כמה כורין, דכל חדא וחדא אמרינן זו תהא תחתיה, שהרי אינה קנויה למלוה וביד הלוה למכרה ולאכלה, וכשלוה כל אחת ואחת לווה בהיתר: וכן היה הלל אומר לא תלוה אשה. ואין הלכה כהלל. אלא הלכה כחכמים שאומרים לויך סתם ופרועין סתם: * נכש עמי. היום ואנכש עמך למחר. ניכוש הוא עקירת העשבים הרעים הגדלים

costs may rise in between]. However, he may not say to him; You weed with me, and I will dig with you; You dig with me, and I will weed with you [since there are times when one is more difficult than the other, thus the one who assists, benefits by not charging, or in other words, benefits by lending the value of his labor and it is, therefore, considered as interest]. All the days of the dry season are equal [so that one may assist another in digging and receive reciprocation by the former, though the length of the days differ], and likewise, of the rainy season. [However,] one may not say to him; Plow with me in the dry season, and I will plow with you in the rainy season [in the rainy season work is more difficult]. Rabban Gamliel says; There

is [a form of] prepaid interest and one of postpaid interest. How so? If one made up his mind to borrow from his friend and sent him [a gift], saying; This [gift] is in order that you should extend a loan to me — this is interest in advance. If he borrowed from him, repaid his money, and then sent him [a gift], saying; This is on account of your money which, [as far as you were concerned], lay idle with me — this is postpaid interest. Rabbi Shimon says; There is a form of verbal interest. [I.e.,] He [the borrower] may not inform him [the lender]; know that so-and-so has arrived from such-and-such a place [information he would not otherwise have given]. (11) The following transgress the negative injunctions [regarding interest]: the lender, the borrower, the guarantor, and the witnesses; the Sages add, the scribe as well. They violate [the transgressions of]: “Do not give him your money [as a loan with interest],” (Leviticus 25:37) and “Do not take [neshekh or tarbit] from him,” (ibid. verse 36) and [they violate] “[When you lend money to My people, to the poor person who is with you —] do not act [oppressively] towards him as his creditor;” and “Do not impose interest upon him,” (Exodus 22:24) and “Do not place a stumbling block before a blind person. And fear your God. I am the Lord.” (Leviticus 19:14)

רבנו עובדיה מברטנורא

בתבואה: עדר. חפור: לא יאמר לו נכש עמי ואעדר עמך. פעמים שזו קשה מזו, ויש כאן אגר נטר: כל ימי גריד אחד. ולא חישינן אם יום אחד גדול מחבירו. וכן כל ימי רביעה אחד. ומותר לומר עדר עמי יום זה של גריד. ואני אעדר עמך יום אחר של גריד. וכן ברביעה: גריד. ימות החמה: רביעה. ימות הגשמים: ואני אחרוש עמך ברביעה. שימי רביעה קשים למלאכה שבשדות: יא עוברים משום לא תתן וכו'. מלוח עובר בכולן. לזה עובר משום בל תשיך, שהוא לשון מפעיל לאחרים, לא תגרם שאחך ישוך, ועובר על ולאחך לא תשיך, ולפני עור לא תתן מכשול. ערב ועדים עוברים על לא תשימון עליו נשך בלבד:

עמך, ולא יאמר לו נכש עמי ואעדר עמך, עדר עמי ואנכש עמך. כל ימי גריד, אחד. כל ימי רביעה, אחד. לא יאמר לו חרש עמי בגריד ואני אחרש עמך ברביעה. רבן גמליאל אומר, יש רבית מקדמת ויש רבית מאחרת. כיצד. נתן עיני ללוות הימנו, והיה משלח לו ואומר בשביל שתלוני, זו היא רבית מקדמת. לזה הימנו והחזיר לו את מעותיו, והיה משלח לו ואמר בשביל מעותיך שהיו בטלות אצלי, זו היא רבית מאחרת. רבי שמעון אומר, יש רבית דברים, לא יאמר לו, דע כי בא איש פלוני ממקום פלוני: יא ואלו עוברין בלא תעשה. המלוה, והלוה, והערב, והעדים. והכמים אומרים, אף הסופר. עוברים משום לא תתן (ויקרא כה), ומשום בל תקח מאתו (שם), ומשום לא תהיה לו כנשה (שמות כב), ומשום לא תשימון עליו נשך (שם), ומשום ולפני עור לא תתן מכשול ויראת מאלהיך אני יי:

Gemara Bava Metzia, 59a

גמרא בבא מציעא דף נ"ט ע"א

Rabbi Yochanan said on the authority of Rabbi Shimon ben Yochai; Better that a man throw himself into a fiery furnace than publicly put his neighbor to shame. From where do we know this? — From Tamar. For it is written; When she was being taken out, [to be burned] she sent [the security] to her father-in-law [etc. rather than publicly embarrass him; had he not acknowledged the security, she would have, in fact, been burned]. (Genesis 38:25) Rabbi Chanina, son of Rabbi Idi, said: What is meant by the verse, “A man must not cause grief to his fellow-Jew;” (Leviticus 25:17) [עמיתו]? — Do not cause grief to a people [עם] that is with you [אתו] in learning and good deeds. Rav said: One should always be heedful of wronging his wife since her tears are frequent [i.e., she is sensitive and hurts easily, the punishment for] her hurt is quick to come. [As] Rabbi Elazar says: Since the destruction of the Temple, the gates of prayer are locked, for it is written: “Also when I cry out, He shuts out my prayer.” (Lamentations 3:9) Yet though the gates of prayer are locked, the gates of tears are not, for it is written: “Hear my prayer, O Lord, and listen to my cry; do not keep silent at my tears.” (Psalms 39:13) Rav also said: He who follows his wife's counsel will descend into Gehinnom, for it is written: “There was no one like Achav [who did sell himself to do wickedness in the sight of the Lord, whom Ezevel, his wife had incited].” (I Kings 21:25) Rabbi Papa objected to Abaye: But people say; If your wife is short, bend down and hear her whisper! — There is no difficulty: the one refers to general matters [where he should not seek her counsel]; the other to household affairs [where he should]. Another version: the one refers to religious matters [where her counsel is not sought], the other to secular questions. Rabbi Chisda said: All gates are locked, except the gates [through which pass the cries] of the wronged [ona'ah], for it is written: “Behold the Lord stood by a wall of wrongs, and in His hand were the wrongs.” (Amos 7:7) Rabbi Elazar said: All [evil] is punished through an agent, except wrongs, for it is written: “And in His hand were the wrongs.” Rabbi Avahu said: There are three [evils] before which the Curtain [of Heaven] is not closed: Verbal wronging, robbery and idolatry. Verbal wronging, for it is written: “And in His hand were the wrongs.” Robbery, because it is written: “Robbery and spoil are heard within her; they are before

אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי נוח לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים מנא לן מתמר דכתיב (בראשית ל"ח) היא מוצאת והיא שלחה אל חמיה. אמר רב תנינא בריה דרב אידי מאי דכתיב (ויקרא כ"ה) ולא תגונא איש את עמיתו עם שאתך בתורה ובמצות אל תגונה. אמר רב לעולם יהא אדם זהיר באונאת אשתו שמתוך שדמעתה מצויה אונאתה קרובה. אמר רבי אלעזר מיום שנחרב בית המקדש ננעלו שערי תפלה שנאמר (איכה ג') גם כי אזעק ואשובע שתם תפלותי. ואף על פי ששערי תפלה ננעלו שערי דמעה לא ננעלו שנאמר (תהלים ל"ט) שמעה תפלותי ה' ושועתי האזינה אל דמעותי אל תחרש. ואמר רב כל ההולך בעצת אשתו נופל בגיהנם שנאמר (מלכים א' כ"א) רק לא היה כאחאב וגומר. אמר ליה רב פפא לאבבי והא אמרי אינשי אתתך גוצא גחין ותלחוש לה. לא קשיא הא במילי דעלמא והא במילי דביתא. לישנא אחרינא הא במילי דשמיא והא במילי דעלמא. אמר רב חסדא כל השערים ננעלים חוץ משערי אונאה שנאמר (עמוס ז') והנה ה' נצב על חומת אנך ובידו אנך. אמר רבי אלעזר הכל נפרע בידי שליית חוץ מאונאה שנאמר ובידו אנך. אמר רבי אבהו שלשה אין הפרגוד ננעל בפניהם אונאה וגזול ועבודה זרה. אונאה דכתיב ובידו אנך. גזול דכתיב (ירמי' ו') חמס ושד ישמע בה על פני

Me continually.” (Jeremiah 6:7) Idolatry, for it is written: “A people that provoke Me to anger continually before My Face; [that sacrifice to idols in gardens, and burn incense upon altars of brick].” (Isaiah 65:3) Rabbi Chelbo says: One must always observe the honor due to his wife, because blessings rest on a man's home only on account of his wife, for it is written: “He benefited Avram because of her.” (Genesis 12:16) And thus did Rava say to the townspeople of Machuza, Honor your wives, so that you may be enriched.

תמיד. עבודה זרה דכתיב (ישעי' ס"ה) העם המכעיסים אותי על פני תמיד. ואמר רבי חלבו. לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו שאין הברכה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו שנאמר (בראשית י"ב) ולאברם היטיב בעבורה. והיינו דאמר להו רבא לבני מחוזא אוקירו לנשייכו כי היכי דתתערתו:

זוהר בא דף מ"ג ע"א

והיה לאות על ידכה ולמוטפת בין עיניך וגומר. פקודא דא פקודא דאקרי בגוונא אחרא דלא אקרי מצוה אלא קדושה ואלין אינון תפילין. תפלה של יד ותפלה של ראש. תקונא פארא שפירו דגוונין עלאין. ועל דא אקרון מוטפת כמה דאת אמר (ישעיה מ"ט) ישראל אשר בך אתפאר. וכתוב (הושע י"א) כי נער ישראל ואוהביו ישראל זוטא שמע ישראל ישראל סבא שפירו דגוונין עילא ותתא. יוסף סליק ואתעטר בתרין גוונין (נ"א דרגין) בקדמיתא נע"ר ובסופא צדי"ק כמה יאן ביה גוונין למחזי ורזא דא (בראשית ט"ל) ויהי יוסף ופה תאר ויפה מראה שפירא בתרין סתרין בתרין דרגין בתרין גוונין עילא ותתא כתיב (דברים ו') ועשית הישר והטוב. הישר דא תפלה של יד לאמשכא ליה בתפלין של ראש לאתיהדא כחדא ותפלה של יד אקדים לשל ראש ואצטריך דלא יהא פרודא ביניהו כלל. מאן דמתעטר בתפלין קאים ברזא דגוונא עלאה וקאים באינון תרין רזין דקאמרון כיוסף דאקרי נער ואקרי צדיק ברזא דעבר נאמן וברזא דבן יחידי. ואלין תפלה של יד ותפלה של ראש. ואינון כללא חדא בלא פרודא ארבע פרשין דתפלין בארבעה בתים באינון תפלין של ראש. וכמה דאינון ארבעה פרשין באינון תפלין של ראש אוף הכי כלהו בתפלין של יד בבית אחד דהא בתפלה של יד לית לה מגרמה בלום אלא מה דנקטא מלעילא ורזא דא (קהלת א') כל הנחלים הולכים אל הים. ומגו דנקטא לון מלעילא אקרי תפלה ואתקדשת בקדושתהו וכלא אקרי קדושה ואקרי תפלה. וכדין אקרי מלכות שמים שלימה:

Yosef Le-Chok

יוסף לחוק

Ethical Teaching:
Anthologized

מוסר
מלוקט

Woe, woe to the one who destroys his seed, whether deliberately or as a result of improper thoughts! Aside from the severity of the sin, [be aware, that] the Lord G-d, made only spirits, not bodies for destructive beings. But through this sinner, bodies are being made for them, and thus destructive beings are being created. They demand justice, that

אוי ואבוי למשחית זרעו בין במזיד בין שבא מחמת הרהוריו הרעים. כי מלבד תוקף העון. הנה ה' אלהים לא עשה למזיקים גוף כי אם רוחות ועל ידי החוטא הנה נעשה להם גוף ונבראים מזיקין והם

revenge be wrought on him in this world and in the next. They surround him; all the obstacles and troubles that befall a man are caused by them, aside from the hard, bitter punishments that are prepared and destined for him when he leaves this world. For many years, he is given over to the destructive angels to wreak vengeance upon him before he descends to hell. Therefore, while his soul is still within him, a man must hasten to repent,

and his soul should weep in private. And He Who is merciful forgives sin.

תּוֹבְעִים דִּין לַעֲשׂוֹת בּוֹ נִקְמָה בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא וְהֵם סוֹבְבִים אוֹתוֹ וְכָל הַמְּכַשּׁוּלִים וְהַצָּרוֹת הַבָּאוֹת לְאָדָם הוּא עַל יָדָם מַלְבֵּד הַעוֹנְשִׁים הַקָּשִׁים וּמְרִים הַמְּזַמְנִים וּמַעֲתִידִים לוֹ בְּצֵאתוֹ מִהָעוֹלָם הַזֶּה וְכַפָּה שְׁנַיִם נִמְסָר בְּיַד מַלְאֲכֵי חַבְלָה לַעֲשׂוֹת בּוֹ נִקְמָה קוֹדֵם שֶׁיֵּלֵךְ לַגִּיהֶנֶם. לְכֵן בְּעוֹד נִפְשׁוֹ בּוֹ יִמְהַר לָשׁוּב וּבִמְסַתְרֵים תִּבְכֶּה נַפְשׁוֹ. וְהוּא רַחוּם יִכְפֹּר עוֹן:

Practical Law:

Rambam, Laws of Forbidden Relations, 21

(1) So, too, it is forbidden for a man to deliberately arouse himself or to bring himself to improper thoughts. But, if such thoughts do come to him, he should turn his mind away from foolish things towards words of Torah, which is a beloved hind and a pleasing doe (Proverbs 5:19). Therefore, it is forbidden for a man to sleep on his back with his face upwards unless he turns a little toward the side, so that he should not arouse himself. (2) And one may not gaze at animals or birds when they are mating. But animal breeders are permitted to “insert the brush into the tube” [join the animals together] because they are simply doing their job, and they will not come to improper thoughts [as a result of this].

הלכה
הרמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק כא

א אָסוּר לְאָדָם שִׁיתְקַשֶּׁה עֲצֻמוֹ לְדַעַת אוֹ יְבִיא עֲצֻמוֹ לַיָּדֵי הַרְהוּר אֶלָּא אִם יָבוֹא לוֹ הַרְהוּר יִסִּיעַ לְבוֹ מִדְּבַרֵי הַבָּאִי לְדְבַרֵי תוֹרָה שֶׁהִיא אֵילַת אֲהָבִים וַיַּעֲלֵת חוֹן לְפִיקַף אָסוּר לְאָדָם לִישׁוֹן עַל עֲרְפוֹ וּפְנָיו לְמַעֲלָה עַד שִׁטְטָה מֵעַט כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבֵא לַיָּדֵי קְשׁוּי: ב וְלֹא יִסְתַּבֵּל בְּבַהֲמָה וּבַחַיָּה וְעוֹף בְּשַׁעַה שֶׁמּוֹדְדִקְקִין וְכָר לְנִקְבָה וּמְתָר לְמַרְבִּיעֵי בַהֲמָה לְהַכְנִיס בְּמַכְחוּל בְּשִׁפּוּפֶרֶת מִפְּנֵי שֶׁהֵן עוֹסְקִין בְּמַלְאכְתָּן לֹא יָבֵאוּ לַיָּדֵי הַרְהוּר:

BO FOR THURSDAY
TORAH

בא ליום חמישי
תורה

כיוון בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה דמילוי זה אחרונה דשם ב"ן לקנות הארת רוח משבת הבאה

כב וַיִּט מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ עַל־הַשָּׁמַיִם וַיְהִי כב וַאֲרִים מֹשֶׁה יָת יְדִיהָ עַל צִית שְׂמִיָּא וְהוּהָ חֲשׁוֹךְ קָבֵל

(22) And Moshe stretched out his hand toward the heavens, and there was a thick

RASHI

(22) **And there was a thick darkness ... for three days** — [Since חשך and אפלה have a similar meaning — “darkness,” why does the verse repeat itself? In addition, why is

רש"י (כב) וַיְהִי חֲשָׁךְ אֶפְלָה וְגו' שְׁלֹשֶׁת יָמִים וְגו'. חֲשָׁךְ